

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-9-73-46>
УДК 657.2

Пономарьова Т.В., Тураева К.А.
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

АВТОМАТИЗАЦІЯ НАРАХУВАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Анотація. У статті розглянуто складність та важливість процесу нарахування зарплати, ефективність автоматизації ведення кадрового обліку та обліку заробітної плати, висвітлено проблеми обліку праці, які вплинули на появу автоматизації, охарактеризовано спеціалізовані програмні продукти та розглянуто особливості ведення обліку праці та заробітної плати у конфігурації «1С:Бухгалтерія 8.2». Це універсальна програма, за допомогою якої можна вести синтетичний і аналітичний облік. В сучасних умовах на підприємствах використовується багата кількість програмних продуктів для ефективності і систематизації обліку виплати та нарахування заробітної плати. Ці програми мають особливість постійно розвиватися та оновлюватися. «1С: Зарплата і Управління Персоналом 8» – це програма загального користування для комплексної автоматизації розрахунку оплати праці та здійснення кадрової політики підприємств і організацій. Вона успішно використовується в кадрових службах і бухгалтеріях, а також в інших підрозділах, в завдання яких входить організація ефективної роботи персоналу.

Ключові слова: облік праці та її оплати, програмний продукт, нарахування та утримання, автоматизація заробітної плати, персонал, проблеми ведення обліку праці, заробітна плата.

Ponomareva Tatiana, Tyraieva Karyna
Kharkiv V.N. Karazin National University

AUTOMATION OF CHARGE OF THE SALARY AT THE ENTERPRISE

Summary. In article it is considered complexity and importance of process of payroll, efficiency of automation of conducting personnel record and accounting of the salary, problems of accounting of work which influenced emergence of automation are covered, it is characterized specialized software products and it is considered features of conducting accounting of work and the salary in a configuration "1C accounts department 8.2". This is a versatile program that allows you to keep synthetic and analytical records. In today's environment, enterprises use a large number of software products for efficiency and systematization of payroll and payroll accounting. These programs have the peculiarity of constantly developing and updating."1C: Salary and Human resource management 8" is the program of general use for complex automation of calculation of compensation and implementation of personnel policy of the enterprises and the organizations. It is successfully used in HR departments and accounts departments and also in other divisions which task includes the organization of effective work of personnel. An important and responsible accounting process for any enterprise that requires prompt, accurate and complete data is the calculation of payroll. Wages are a tool to use your work potential. An important asset of an enterprise in today's environment is a skilled staff who strives to make a lot of efforts to improve the efficiency of their work. It is the staff, along with other resources, that needs accounting and effective management. The software product Salary and personnel management includes the technological platform "1C: Payroll 8" and the configuration (application solution) "Salary and personnel management for Ukraine". The program "Salary and personnel management" is a powerful tool for implementing the personnel policy of the enterprise, as well as automating various services of the enterprise, ranging from the personnel management service and line managers to accountants in many areas. To provide additional analysis capabilities for all available in the information database the application solution includes universal reports that allow you to display in the form of a table or chart the contents of any directory, document data and other data.

Keywords: accounting of work and its payment, software product, charges and deduction, automation of the salary, personnel, problems of conducting accounting of work, salary.

Актуальність теми. Важливий та відповідальний обліковий процес для будь-якого підприємства, який потребує оперативних, точних та повних даних є облік розрахунків із заробітної плати. Заробітна плата – це інструмент використання трудового потенціалу. Тому актуальність питання про автоматизацію та механізацію оплати праці постало на підставі великого обсягу інформації, яку необхідно зібрати, обробити та прийняти рішення. За допомогою оргтехніки можна скоротити час обробки документів, а системне використання збільшує продуктивність роботи.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, на які спирається автор. Дослідження вітчизняних і зарубіжних фахівців у галузі автоматизації бухгалтерського обліку проводяться вже досить давно і знайшли своє втілення у наукових працях Голошевича І., Івахненкова С.В. [3, с. 57–62;

4, с. 349; 5, с. 416], Карпенко С.Г., Солодченко І. [12, с. 41–43], Бенько М.М.

Метою статті є аналіз автоматизації заробітної плати на підприємстві, застосування комп'ютерних технологій в бухгалтерському обліку, ведення та можливості існуючих на сьогодні в Україні відповідних програмних продуктів. та розглянуто особливості ведення обліку праці та заробітної плати у конфігурації «1С:Бухгалтерія 8.2».

Викладення основного матеріалу. Важливий та відповідальний обліковий процес для будь-якого підприємства, який потребує оперативних, точних та повних даних є облік розрахунків із заробітної плати. Заробітна плата – це інструмент використання трудового потенціалу.

Важливий актив підприємства у сучасних умовах – це кваліфікований персонал, який прагне прикладати багато зусиль для покращен-

ня ефективності своєї праці. Саме персонал поряд з іншими ресурсами потребує обліку та ефективного управління.

На ефективність роботи будь-якої компанії впливає система управління персоналом. Таким чином, питання обліку праці завжди є центром уваги керівництва. Становище на підприємстві, та співвідношення працівників до виконання своїх обов'язків залежать і від того, наскільки правильно нарахована та вчасно виплачена заробітна плата. Розрахунок заробітної плати є одним з найбільш складних й трудомістких процесів у роботі бухгалтерії.

Складність та важливість процесу нарахування зарплати обумовлена не тільки швидкою зміною нормативної документації, що регламентує порядок нарахування та виплат заробітної плати, а й суворими санкціями за неповне або несвоєчасне її нарахування. Бухгалтер повинен в зазначений термін подати звіти до органів контролю, для того щоб забезпечити входження виплат до трудового стажу працівників підприємства.

Бухгалтер має зробити всі необхідні утримання та нарахування, щоб виплатити робітникам заробітну плату. Процес нарахування заробітної плати потребує великого обсягу роботи, якщо на підприємстві працює багато людей.

Одним із головних шляхів реформування та удосконалення обліку є автоматизація. В умовах автоматизованої обробки інформації бухгалтерський облік і бухгалтерська інформація використовується набагато ширше ніж при ручній обробці даних. Можна виділити три основні категорії користувачів автоматизованої системи обліку:

- а) роботодавці, які несуть повну відповідальність за управління підприємством, управління структурними підрозділами, а також несуть відповідальність за досягнення поставлених цілей;
- б) користувачі з прямим фінансовим інтересом, це ті особи, які зацікавлені в стабільному фінансовому стані підприємства (інвестори, кредитори);
- в) користувачі з непрямим фінансовим інтересом [1].

Не так давно процес нарахування зарплати здійснювався в ручному режимі, що потребує значних фінансових витрат та витрат часу, збіль-

шує завантаженість бухгалтера, та кількість паперів. Впровадження програмного забезпечення дозволяє автоматизувати облік заробітної плати, забезпечуючи взаємозв'язок бухгалтерії з кадровою службою.

Автоматизація нарахування зарплати представляє:

- контроль та обробку облікових даних працівників, що стосується заробітної плати;
- автоматизоване виконання розрахунків по розміру оплати плати та обов'язкових утримань, премій та дивідендів, надбавок та лікарняних з врахуванням вимог законодавства;
- виконання розрахунку податків та внесків, які треба сплатити до фіскального органу;
- підготовку звітності у встановленій формі до органів контролю.

Використання програмного забезпечення дає можливість не застосувати ручне заповнення документів, а треба тільки вносити в програму певні показники й зміни до них, та формувати потрібні документи у визначений термін.

Автоматизація обліку праці та її оплати є важливою для облікової системи підприємства та також, автоматизація обліку праці є найскладнішою частиною автоматизації обліку підприємства, яка обумовлено такими проблемами, які вказані в (таблиці 1) [7, с. 248–254].

Основні принципи ведення обліку розрахунків із оплати праці:

- об'єднання кадрового обліку, обліку праці та її оплати в єдине ціле;
- централізація обробки інформації з обліку праці та її оплати;
- автоматизований збір інформації про вихід працівників на роботу та відпрацьований ними час;
- автоматизація типових розрахункових операцій;
- автоматизований контроль за правильністю проведення ручних розрахунків та коригувань [6, с. 320].

Якщо застосовувати автоматизацію та технологію розрахунків заробітної плати, то це підвищує ефективність роботи бухгалтера на підприємстві та їх праця прискорюється. Комп'ютеризований спосіб обробки облікової інформації – це формальний

Таблиця 1

Проблеми та рекомендації бухгалтерського обліку нарахування заробітної плати

Типові проблеми	Рекомендації
1. різноманітність структур заробітної плати працівників і складність їх розрахунку на підприємстві;	Сприяти у проведенні економічного аналізу діяльності підприємства, спираючись на записи бухгалтерського обліку для того, щоб виявити наявні резерви компанії і вдосконалити документообіг в цілому.
2. постійні зміни нормативних документів, які визначають порядок розрахунку і нарахування заробітної плати, також зміни, які пов'язані з правилами розрахунку податку з доходів фізичних осіб, де в якості об'єкта оподаткування виступає сукупний дохід співробітників.	Бухгалтер повинен враховувати нововведення і своєчасно виконувати свої обов'язки. Також важливо правильно використовувати бухгалтерську інформацію.
3. зміни нормативів про утримання єдиного соціального внеску. У нововведеннях, бухгалтера повинен проаналізувати всі зміни, які відбулися за минулий рік у організації та методиці бухгалтерського обліку єдиного соціального внеску	Важливо брати участь в удосконаленні видів і способів ведення бухгалтерського обліку, застосовувати при цьому сучасну техніку й інформаційні технології, використовуючи нові джерела і знання, отримані на курсах підвищення кваліфікації.
4. різноманітність алгоритмів здійснення розрахунків з різних видів і умов виплат.	Треба автоматизувати роботу та обрати найбільш ефективний та швидкий розрахунок оплати праці

Джерело: розроблено авторами за даними [3]

і чіткий опис облікових процедур, які формуються у вигляді алгоритмів. Ці алгоритми складаються з виконання обов'язків працівниками обліку.

На території України найбільш відомі програмні продукти з автоматизації обліку праці є «1С: Підприємство», платформа «FIT-Бюджет», «Дебет-Плюс», «SmartFin.UA», «Парус-підприємство», «1С: Підприємство» та ін. Але найчастіше використовують серед автоматизованих програм для бухгалтерії підприємств 1С: Підприємство [2, с. 340].

Якщо використовується будь-який продукт, треба звертати увагу на те, щоб програмний продукт мав такі характеристики:

- великий спектр налаштувань;
- систему каталогів, яка дає можливість введення різних характеристик та даних;
- можливість вести таблиці, вести облік часу працівника та додавати інформацію про графік роботи;
- урахування умови праці співробітника.

Для підвищення продуктивності управління підприємством фірма «1С:Підприємство» в програмному комплексі установила спеціалізовану конфігурацію «1С:Зарплата та управління персоналом для України» по управлінню кадрами, нарахуванні заробітної плати та ведення кадрового обліку та розрахунків по заробітній платі у відповідності з вимогами законодавства.

Цю конфігурацію можна використовувати великими підприємствами, які застосовують декілька форм оплати праці (почасову, відрядну, акордну, за договорами цивільно-правового характеру тощо). Також, якщо на підприємстві працює велика кількість працівників (яка перевищує 100 осіб) та мають великий список доплат та утримань.

Облік заробітної плати можна вести і у конфігурації «1С:Бухгалтерія для України 8.2». На невеликих підприємств, які не мають кадрову службу, то керівники покладають на бухгалтера додаткові обов'язки, які містять і ведення кадрового обліку. У конфігурації «1С:Бухгалтерія 8.2» документообіг розділяється на кадровий облік та облік оплати праці.

Програма зарплата та управління персоналом – це інтенсивний інструмент для реалізації кадрової політики підприємства, а також автоматизації різних служб підприємства. Такі служби, як управління персоналом і лінійних керівників до працівників бухгалтерії, по наступних напрямках:

- організація потреб в персоналі;
- забезпечення бізнесу кадрами;
- атестація працівників і управління компетенціями;

- організація та підготовка навчання персоналу;
- управління та підвищення мотивації персоналу;
- ефективне планування зайнятості персоналу;
- аналіз кадрового складу та облік кадрів; трудові відносини, зокрема, кадрове діловодство;
- розрахунок заробітної плати працівників;
- управління фінансовими розрахунками з персоналом, такими як, депонування; розрахунок податків і внесків з фонду оплати праці;
- відображення витрат при нарахуванні зарплати і податків на підприємстві.

Програмний продукт приділяє особливу увагу автоматизації управлінської діяльності менеджерів з персоналу.

Слід зазначити, що можливості ведення кадрового обліку в більшості облікових програм є достатньо обмеженими, оскільки не всі програми передбачають можливість ведення кадрового обліку в повному обсязі.[10].

У конфігурації «1С:Бухгалтерія 8.2» можна вести повноцінний кадровий облік. В таблиці 2 наведено документи, якими оформляються у програмі основні кадрові операції:

Зарплата та управління персоналом включає в себе ведення штатного розкладу організацій та можливість зазначення додаткової інформації про штатні одиниці, різних видів тарифних ставок та довільної кількості надбавок.. На підставі штатного розкладу формується вся звітність.

У програмі комп'ютеризовано кадрове діловодство, включно із заповненням уніфікованих друкованих форм:

- оформлення трудових договорів;
- прийом на роботу (форма П-1);
- кадрові переміщення працівників;
- таблиць обліку використання робочого часу (форма П-5);
- звільнення з організації (форма П-4).

На підставі кадрових даних будується уніфікована форма П-2 «Особова картка». Відповідно до затвердженого графіка відпусток формуються накази про надання відпустки працівникам (форма П-3). Ведеться облік використання відпусток.

Існує можливість відображати відпустки різних видів, у тому числі по вагітності та пологах, по догляду за дитиною, додаткову щорічну відпустку, додаткову відпустку на дітей, чорнобильську відпустку, навчальну відпустку, відпустку за свій рахунок тощо. Передбачені звіти для аналізу використання відпусток [9, с. 126].

Таблиця 2

Кадрові операції в програмі «1С:Бухгалтерія 8.2»

Документ «1С: Бухгалтерський облік для України 8.2»	Операція
«Прийом на роботу в організацію»	Реєстрація нових працівників. Документом реєструється прийом на роботу працівників організацій, а також розмір оплати праці.
«Кадрове переміщення організацій»	Вказується список переміщуваних працівників підрозділу та посади куди переміщуються працівники, кількість займаних ставок та дати переміщення.
«Відрядження організацій»	Відрядження працівників. Використовується для друкованого бланка посвідчення про відрядження.
«Звільнення з організацій»	Реєструє звільнення працівників та припиняє щодо працівника розрахунки по заробітній платі.

Джерело: розроблено авторами за даними [10]

На підставі документа може бути запроваджено нарахування премії або іншого разового нарахування або утримання.

Заплановані відрядження працівників реструктурюються в програмі, при цьому підготовляються накази про направлення працівників у відрядження, заповнюються посвідчення.

Для розрахунку та обліку заробітної плати в програмі автоматизована діяльність як менеджерів, які приймають рішення по розмір заробітної плати персоналу, так і бухгалтерів – розраховувачів заробітної плати [8].

Автоматизовані:

розробка схем мотивації працівників;

розрахунок заробітної плати, що залежить від виробітку;

розрахунок широкого кола нарахувань – від оплати по окладу до оплати лікарняних і відпусток по середньому заробітку.

У системі проводиться настроювання відображення нарахувань та утримань, відображення

витрат на оплату праці, нарахувань внесків до соціальних фондів у бухгалтерському та податковому обліку, що розраховуються автоматично.

Після закінчення звітного періоду можна автоматично сформувати регламентовані звіти щодо фізичних осіб, звіти до фондів, статистичну звітність тощо [11, с. 528].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи матеріал, який викладений у статті можна сказати, що питання нарахування заробітної плати займає особливе місце в роботі бухгалтерії кожного підприємства. Таким чином, для систематичного обліку оплати праці розробляються програмні продукти, які постійно розвиваються.

Отже, автоматизація нарахування заробітної плати являється дієвою допомогою в роботі бухгалтерської служби підприємства, але використання будь-яких програмних засобів вимагає від бухгалтера підвищення кваліфікації та інформаційної компетенції.

Список літератури:

1. Автоматизація обліку програмне забезпечення 2019 р. *Сайт для бухгалтера*. URL: <https://buhgalter911.com/programmy/avtomatizaciya-ucheta/> (дата звернення: 02.09.2019).
2. Войтюшенко Н.М. Інформаційні системи і технології в обліку : навчальний посібник. Донецьк : ДонНУЕТ, 2009. С. 340.
3. Івахненко С.В. Впровадження програмного забезпечення обліку і контролю: потенційні переваги і реальні проблеми. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2007. № 2. С. 57–62.
4. Івахненко С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту : навчальний посібник. Київ : Знання-Прес, 2003. С. 349.
5. Івахненко С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку: історія, теорія, перспективи. Житомир, 2008. С. 416.
6. Клименко О.В. Інформаційні системи і технології в обліку : навчальний посібник. Київ, 2008. 320 с.
7. Марченко Д.М. Автоматизація бухгалтерського обліку як джерело зростання його ефективності. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. № 6. С. 248–254.
8. Добрянська Н.В. Сучасні засоби автоматизації бухгалтерського обліку. URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/17838/1/95-Dobryanska.pdf> (дата звернення: 02.09.2019).
9. Кропивко М.Ф., Козак М.І., Романова О.Р. Основи архівно-комп'ютерної форми обліку / За ред. Саблук П.Т. Київ : ІАЕ УААН, 2004. С. 126.
10. Офіційний сайт представництва компанії «1С» в Україні. URL: <http://its.1c.ua/> (дата звернення: 02.09.2019).
11. Сараєва Г.Л., Власенко Л.А. 1С:Бухгалтерія 8.2: доступно для бухгалтера. Харків : Фактор, 2011. С. 528.
12. Солодченко І.А.. Програм багато, а я один. *Бухгалтерія*. 2008. № 28. С. 41–43.

References:

1. Avtomatyzatsiya obliku [Accounting automation]. Available at: <https://buhgalter911.com/programmy/avtomatizaciya-ucheta/> (accessed: 02.09.2019).
2. Voytyushenko, N.M. (2009). *Informatsiyni systemy i tekhnolohiyi v obliku* [Information systems and technologies in accounting]. Donetsk : DonNuet.
3. Ivakhnenko, S.V. (2007). *Vprovadzhennya prohramnoho zabezpechennya obliku i kontrolyu: potentsiyni perevahy i real'ni problemy* [Implementation of accounting and control software: potential benefits and real problems]. *Accounting and Auditing*, no 2, pp. 57–62.
4. Ivakhnenkov, S.V. (2003). *Informatsiyni tekhnolohiyi v orhanizatsiyi bukhhalters'koho obliku ta audytu* [Information technologies in organization of accounting and auditing]. Kyiv : Knowledge-Press.
5. Ivakhnenkov, S.V. (2008). *Informatsiyni tekhnolohiyi v orhanizatsiyi bukhhalters'koho obliku: istoriya, teoriya, perspektivy* [Information technologies in accounting organization: history, theory, prospects]. Zhytomyr : ASA.
6. Klimenko, O.V. (2008). *Informatsiyni systemy i tekhnolohiyi v obliku* [Information systems and technologies in accounting]. Kyiv.
7. Marchenko, D.N. (2009). Avtomatyzatsiya bukhhalters'koho obliku yak dzherelo zrostannya yoho efektyvnosti [Automation of accounting as a source of growth of its efficiency]. *Current problems of the economy*, no 6, pp. 248–254.
8. Moki, S.B. (2010). *Suchasni zasoby avtomatyzatsiyi bukhhalters'koho obliku* [Modern accounting automation tools]. URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/17838/1/95-Dobryanska.pdf>
9. Kropyvko, M.F., Kozak, M.I., & Romanova, O.R. (2004). *Osnovy arkhivno-kompyuternoyi formy obliku* [Fundamentals of archival-computer accounting] (eds. Sabluk P.T.). Kyiv : IAE.
10. Ofitsiynyy sayt predstavnytstva kompaniyi «1S» v Ukrayini [The official website of the 1C representative office in Ukraine]. Available at: <http://its.1c.ua/> (accessed: 02.09.2019).
11. Saraeva, G.L., & Vlasenko, L.A. (2011). *1S: Bukhhalteriya 8.2: dostupno dlya bukhhaltera* [1C: Accounting 8.2: Available for Accountant]. Xarkiv : Factor.
12. Solodchenko, I.A. (2008). *Prohram bahato, a ya odyin* [There are many programs and I am alone]. *Accounting*, no 28, pp. 41–43.